

Majetkové priznanie fyzických a právnických osôb a zdaňovanie majetkového prírastku v Slovenskej republike

Alena Paulíčková*

V ľudskej histórii môžeme z určitého uhla pohľadu vidieť za množstvom udalostí vplyv daní a daňovej problematiky. Dane prešli od svojho vzniku až do súčasnosti dlhým vývojom. Súviseli úplne prirodzene s rozvojom štátu a s upevňovaním peňažného hospodárstva. Vývoj daní odrážal i zmeny celej ľudskej spoločnosti, zmeny názorov na fungovanie štátu, na hospodárstvo a obchod, ale i na to, čo je dobro a spravodlivosť¹.

Priame dane postihujú občanov podľa ich daňovej spôsobilosti priamo vyjadrenej ich majetkom alebo príjmom.

Reálne zaťaženie daňou z príjmov fyzických osôb v Slovenskej republike vzrástlo v období rokov 1993–1999 viac než trojnásobne. Odborníci v oblasti daní, podnikatelia, ekonómovia i široká verejnosť cítia, že zaťaženosť Slovenskej ekonomiky je vysoká a že daňový systém trpí niektorými závažnými deformáciami, ktoré spôsobujú, že nepôsobí neutrálne na ekonomické aktivity a podieľa sa na vytváraní deformovaného trhového prostredia².

V zmysle ustanovenia § 40 zák. č. 511/1992 Zb. o správe daní a poplatkov a o zmenách v sústave územných finančných orgánov v znení noviel (ďalej „zákon o správe daní a poplatkov“) fyzické osoby, ktoré majú v Slovenskej republike trvalý pobyt alebo sa tu obvykle zdržujú a právnické osoby zaoberajúce sa podnikateľskou činnosťou so sídlom na území Slovenskej republiky podávajú majetkové priznanie s uvedením majetku, ktorý vlastní v tuzemsku i v cudzine.

Majetkové priznanie sa podáva vždy do 30. septembra podľa stavu k 1. januáru roka, v ktorom sa priznanie podáva. Prvýkrát sa priznanie podáva v roku 1993, ďalej v roku 1995 a potom vždy po troch rokoch. Priznanie sa podáva správcovi dane miestne príslušnému k správe dane z príjmov. Pri tom sa primerane postupuje podľa ustanovení § 38, 39 a 41 zákona o správe daní a poplatkov – zák. č. 511/1992 Zb. Na základe majetkového priznania osôb zistí správca dane prírastky majetku v jednotlivých rokoch. Majetkové priznanie musí menovite obsahovať

- a) všetok nehnuteľný majetok,
- b) hnuťelné veci,
- c) majetkové práva a iné majetkové hodnoty.

Nehnuteľný majetok sa ocení cenou obstarania, ktorou je pri odplatnom nadobúdaní takéhoto majetku dohodnutá kúpna cena, pri bezodplatnom nadobudnutí cena podľa vyhlášky Ministerstva financií Slovenskej republiky č. 465/1991 Zb. o cenách stavieb, pozemkov, trvalých porastov, úhradách za zriadenie práva osobného užívania pozemkov a náhradách za dočasné užívanie pozemkov v znení neskorších predpisov a pri vlastnej výstavbe výdavky na obstaranie takéhoto majetku. Novela zákona o správe daní, ktorá nadobudla účinnosť 1. septembra 1999, priniesla zmenu v tom, že nehnuteľný majetok sa musí oceňovať. Do účinnosti novely zákona o správe daní sa nehnuteľný majetok neocenoval, v majetkovom priznaní sa uvádzala iba celková výmera nehnuteľného majetku. Hnuťelné veci, majetkové práva a iné majetkové hodnoty si daňový subjekt na tieto účely ocení obvyklou cenou.

Nehnuteľný majetok sa v majetkovom priznaní uvedie vždy a hnuťelné veci, majetkové práva a iné majetkové hodnoty len vtedy, ak ich súhrnná hodnota je vyššia ako 1 000 000,- Sk. Pri nižších hodnotách je priznanie dobrovoľné.

Na výzvu správcu dane sú fyzické osoby, ktoré majú v Slovenskej republike trvalý pobyt alebo sa tu obvykle zdržiavajú, a právnické osoby zaoberajúce sa podnikateľskou činnosťou so sídlom na území Slovenskej republiky, fyzické osoby, ktoré nemajú v Slovenskej republike trvalý pobyt ani sa tu obvykle nezdržiavajú, a právnické osoby so sídlom v cudzine povinné predložiť majetkové priznanie, ak ide o majetok, ktorého súhrnná hodnota je nižšia ako 1 000 000,- Sk.

Majetok v bezpodielovom spoluvlastníctve manželov sa na tieto účely delí rovnakým dielom, ak sa dohodou manželov neurčilo inak. To znamená, že ak manželia majú nehnuteľný majetok, jeho hodnotu delia dvoma a každý sám za seba podáva majetkové priznanie. Obdobne je to i s hnuťelným majetkom.

Na výzvu správcu dane sú fyzické osoby, ktoré majú v Slovenskej republike trvalý pobyt alebo sa tu obvykle zdržiavajú, a právnické osoby zaoberajúce sa podnikateľskou činnosťou so sídlom na území Slovenskej republiky, fyzické osoby, ktoré nemajú v Slovenskej republike trvalý pobyt ani sa tu obvykle nezdržiavajú, a právnické osoby so sídlom v cudzine povinné

* JUDr. Alena Paulíčková, PhD., Právnická fakulta Trnavskej univerzity, Trnava, SR

¹ Zákon č. 366/1999 Z.z. o daniach z príjmov v znení noviel.

² Zákon č. 511/1992 Zb. o správe daní a poplatkov a o zmenách v sústave územných finančných orgánov v znení noviel.

né preukázať, či sa majetkové prírastky obstarali zo zdanených príjmov. Táto povinnosť sa vzťahuje i na majetok, ktorý síce ku dňu rozhodujúcemu na podanie majetkového priznania už predkladateľ nevlastnil, ale ho nadobudol v období od predchádzajúceho majetkového priznania.

Zistené majetkové prírastky, pri ktorých sa nepreukázalo ich obstaranie zo zdanených príjmov, využije správca dane na dodatočné overenie správnosti zdania za dobu, kedy sa nezdanené prostriedky použili, a podľa pomôcok daň dodatočne vyrubí. Z majetkových prírastkov, pri ktorých sa zdanenie nepreukázalo, vyrubí správca dane daň z príjmov. Časť majetkového prírastku, ktorá vyplynula iba zo zmeny cenových predpisov, prípadne zmeny všeobecnej ceny, nepodlieha dani.

Právo dodatočne vyrubiť daň na základe majetkového priznania zaniká po dvadsiatich rokoch počnúc rokcom nasledujúcim po roku, v ktorom povinnosť podať majetkové priznanie vznikla. Správca dane má právo preveriť správnosť a úplnosť údajov uvedených v majetkovom priznaní. Na túto kontrolu sa vzťahuje primerane § 15 (daňová kontrola) zákona o správe daní a poplatkov.

S účinnosťou od 1. 1. 2000 Ministerstvo financií Slovenskej republiky podľa § 40 ods. 13 zák. č. 511/1992 Zb. o správe daní a poplatkov a o zmenách v sústave územných finančných orgánov vyhláškou č. 362/1999 Z.z. novelizuje vyhlášku MF SR č. 102/1993 Z.z. o majetku, ktorý sa neuvádza v majetkovom priznaní.

V majetkovom priznaní sa neuvádza tento majetok:

- hnutelné veci osobnej potreby, ktoré preukázateľne neslúžia podnikateľskej alebo inej zárobkovej činnosti, ak ich úhrnná hodnota u jednej fyzickej osoby neprevyšuje 150 000 Sk,
- obvyklé zariadenie domácnosti, ak jeho úhrnná hodnota neprevyšuje 400 000 Sk,
- peňažné prostriedky fyzických osôb v hotovosti v slovenskej mene a vklady v bankách v slovenskej mene, ak úhrnná hodnota hotovosti a vkladov neprevyšuje u jednej fyzickej osoby 200 000 Sk,
- peňažné prostriedky fyzických osôb v hotovosti v cudzej mene a vklady v bankách v tuzemsku a v zahraničí v cudzej mene, ak úhrnná hodnota hotovosti a vkladov neprevyšuje u jednej fyzickej osoby 200 000 Sk; prepočet na slovenskú menu sa vykoná kurzom určeným Národnou bankou Slovenska platným k 1. januáru roka, v ktorom sa majetkové priznanie podáva,
- majetok sanitárneho charakteru, ktorý slúži výlučne invalidným osobám a zdravotne ťažko postihnutým osobám,

- originály vlastných umeleckých diel,
- vlastné nehmotné práva priemyslového vlastníctva,
- autorské práva,
- nevyožiteľné pohľadávky.

Hnuteľnými vecami osobnej potreby podľa § 1 písm. a) sú najmä odevy, obuv, bielizeň, doplnky odevov (okrem šperkov), knihy a hudobné nástroje.

Obvyklým zariadením domácnosti podľa § 1 písm. b) je najmä nábytok, koberce, televízor, video, rozhlasový prijímač, magnetofón, gramofón, práčka, chladnička, mraznička, vysávač, kuchynský robot, kuchynský riad a príbory.

Za hnutelné veci osobnej potreby a obvyklé zariadenie domácnosti sa nepovažujú predmety zbierkovej alebo starožitnej povahy.

Majetkom sanitárneho charakteru podľa § 1 písm. e) sú najmä zdravotnícke pomôcky, kompenzačné pomôcky a zdravotnícke potreby vrátane špeciálne upravených vozidiel.

Najbližšie majetkové priznanie v zmysle uvedenej vyhlášky sa bude podávať do 30. septembra 2001 podľa stavu k 1. januáru 2001.

ZDAŇOVANIE MAJETKOVÉHO PRÍRÁSTKU

Ostatnou novelou zákona o daniach z príjmov (zákon č. 466/2000) s účinnosťou od 1. 1. 2001 sa zmenilo aj ustanovenie § 3 ods. 2 zákona o daniach z príjmov, ktoré sa týka predmetu dane z príjmov fyzických osôb, pričom príjmom sa rozumie peňažný príjem i nepeňažný príjem dosiahnutý aj zámenou vrátane majetkového prírastku zisteného z majetkových priznaní podľa osobitného predpisu (zákon č. 511/1992 Zb. § 40).

Uvedená novela tiež doplnila ustanovenie § 13 s názvom „Sadzba dane“ o nový odsek 4, podľa ktorého daň vyrubená z majetkových prírastkov zistených z majetkových priznaní podľa osobitného predpisu je vo výške 42%³.

PRIEBEH DAŇOVEJ KONTROLY

Správca dane pri vykonaní daňovej kontroly postupuje podľa ustanovenia § 15 o správe daní. Z hľadiska zachovania rovnakých práv pre všetky daňové subjekty a tiež ich prehľadnosti a ich jednoznačného určenia práv a povinností daňového subjektu a správcu dane pri výkone daňovej kontroly sa ustanovuje postup správcu dane pri daňovej kontrole, ako aj práva a povinnosti daňového subjektu spojené s daňovou kontrolou.

Daňovou kontrolou sa zisťuje alebo preveruje zá-

³ Vyhláška MF SR 102/1993 Z.z. o majetku, ktorý sa neuvádza v majetkovom priznaní v znení novely.

klad dane alebo iné skutočnosti rozhodujúce pre správne určenie dane alebo vznik daňovej povinnosti. Daňovú kontrolu vykonáva zamestnanec správcu dane a to priamo u daňového subjektu alebo na mieste, kde to účel kontroly vyžaduje. Daňová kontrola sa vykonáva v rozsahu, ktorý je nevyhnutne potrebný na dosiahnutie účelu podľa zákona o správe daní a poplatkov alebo podľa osobitného zákona, konkrétne podľa zákona č. 563/1991 Zb. o účtovníctve.

Podľa tejto úpravy sa postup daňovej kontroly bude v plnom rozsahu vzťahovať aj na daňové subjekty, ktoré si uplatnia osobitný spôsob zdaňovania (paušálna daň).

Zákon ustanovuje správcovi dane povinnosť oznámiť písomne daňovému subjektu začatie výkonu daňovej kontroly s uvedením miesta a dňa začatia daňovej kontroly. V oznámení musí byť uvedená daň, ktorú bude správca dane kontrolovať a zdaňovacie obdobie, za ktoré bude príslušná daň kontrolovaná.

Ustanovením sa tiež rozširujú práva daňového subjektu a možnosť dohodnúť so správcom dane deň začatia daňovej kontroly. Ak daňovému subjektu nevyhovuje termín na začatie výkonu daňovej kontroly, ktorý mu správca dane oznámi, môže so správcom dane dohodnúť nový termín začatia výkonu daňovej kontroly. Podmienkou je, že túto požadovanú zmenu oznámi správcovi dane do 15 dní odo dňa doručenia oznámenia o výkone daňovej kontroly a navrhnutý nový termín na začatie kontroly je v lehote 30 dní od obdržania oznámenia o začatí daňovej kontroly (t.j. môže sa posunúť deň začatia výkonu daňovej kontroly, ale maximálne v lehote 30 dní). Zároveň sa umožňuje správcovi dane zistiť a vyrubiť daň podľa pomôcok v tom prípade, keď daňový subjekt neumožní vykonanie daňovej kontroly.

Bez oznámenia môže správca dane začať daňovú kontrolu len vtedy, ak hrozí, že doklady, ktoré majú byť kontrolované budú znehodnotené, zničené alebo pozmenené.

V deň začatia daňovej kontroly spíše zamestnanec správcu dane zápisnicu o začatí daňovej kontroly, čím sa jednoznačne ustanovuje deň začatia daňovej kontroly. Deň začatia daňovej kontroly nebol v doterajšom znení zákona jednoznačne upravený a v praxi vznikali problémy s určením začiatku daňovej kontroly, existovali k tomu aj rozdielne výklady. Zápisnicu po oboznámení sa s jej obsahom podpisujú všetky zúčastnené osoby. Zápisnica o začatí daňovej kontroly je prílohou k protokolu o daňovej kontrole, ktorý vypracuje zamestnanec správcu dane po skončení daňovej kontroly.

Pri výkone daňovej kontroly má kontrolovaný daňový subjekt zákonom stanovené práva a povinnosti. Práva daňového subjektu pri výkone daňovej kontroly sú zakotvené v odseku 5 a povinnosti v odseku 6 ustanovenia § 15 zákona o správe daní.

Ak kontrolovaný daňový subjekt nesúhlasí s postupom zamestnanca správcu dane pri výkone daňovej kontroly, môže uplatniť u správcu dane námietku.

Prevzatie dokladov alebo iných vecí, napríklad záznamov, evidencií, zamestnanec správcu dane osobitne potvrdí pri prevzatí a má povinnosť vrátiť ich daňovému subjektu do 30 dní od predloženia posledného dokladu alebo inej veci. Túto lehotu z vážnych dôvodov môže predĺžiť odvolací orgán, o čom musí byť daňový subjekt informovaný.

Tieto povinnosti sa primerane vzťahujú aj na osobu, ktorá nepodniká, ale dosahuje príjmy podľa zákona č. 366/1999 Z.z. o daniach z príjmov a je správcom dane kontrolovaná.

O výsledku zistenia zamestnanec správcu dane vyhotoví protokol o daňovej kontrole. Protokol o daňovej kontrole musí obsahovať náležitosti uvedené v odseku 11 ustanovenia § 15 zákona o správe daní.

Daňová kontrola je ukončená dňom doručenia protokolu o daňovej kontrole. Doručenie protokolu je zároveň úkonom smerujúcim na vyrubenie dane, t.j. týmto dňom je začaté vyrubovacie konanie⁴.

VYRUBOVACIE KONANIE

Výsledkom vyrubovacieho konania, ktoré je zakotvené v ustanovení § 44 o správe daní je vydanie rozhodnutia alebo platobného výmeru, ktorým sa vyrubuje daň aj s príslušenstvom. Správca dane nemusí vykonať vyrubenie dane, ak sa daňová povinnosť podľa správcu neodlišuje od dane uvedenej daňovníkom v daňovom priznaní. Za deň vyrubenia dane sa považuje deň doručenia platobného výmeru. Zákon stanovuje postup správcu dane v prípade, ak správca dane vyrubí daň podľa pomôcok. Pri paušálnej dani sa za vyrubenie dane považuje doručené potvrdenie o zaplatení paušálnej dane za bežné zdaňovacie obdobie. Taktiež sa doplnil postup správcu dane pri vyrubení tejto dane, a to platobným výmerom alebo dodatočným výmerom po vykonanej daňovej kontrole alebo opakovanej daňovej kontrole.

V zákone je stanovená lehota pre správcu dane na vydanie platobného výmeru alebo dodatočného platobného výmeru po kontrole daňového subjektu a to do 15 dní od skončenia kontroly, t.j. prerokovania protokolu, resp. doručenia protokolu o daňovej kontrole. Platobný výmer sa vydá, ak sa daň zistená po daňovej kontrole neodlišuje od dane uvedenej v daňovom priznaní alebo ak daň mala byť podľa osobitných predpisov zaplatená bez podania daňového priznania alebo hlásenia, ale daňový subjekt túto povinnosť nesplnil. Dodatočný platobný výmer sa vydá vtedy, ak sa daň zistená po daňovej kontrole odlišuje od dane uvedenej v daňovom priznaní.

Pre odvolanie proti dodatočnému platobnému vý-

⁴ GRUŇ, L.: Dejiny daní, poplatkov a ciá. Holoprint, s.r.o., Bratislava 2000.

meru, t.j. ktorým sa vyrubuje daň odlišne ako je uvedená v daňovom priznaní, sa jednoznačne ustanovuje odvolacia lehota 15 dní odo dňa doručenia dodatočného platobného výmeru. V odvolaní možno napadnúť len vyrubený rozdiel dane.

Zákonom je stanovená premlčacia lehota, ktorá premlčuje právo vyrubiť daň a dodanie. Právo vyrubiť daň zaniká uplynutím 5 rokov od konca roka, v ktorom vznikla pre daňový subjekt podať daňové priznanie alebo hlásenie alebo zanikla daňová povinnosť. V tejto lehote by mal správca dane vykonať daňovú kontrolu. Zákonodarca predžil lehotu na nepremlčateľnosť dorubenia dane s maximálnym termínom do 10 rokov.

V ustanovení ods. 3 § 44 zákona o správe daní je zakotvený cieľ právnej úpravy na jednotný postup pri vyrubení a dodatočnom vyrubení dane v nadväznosti na medzinárodné zmluvy o zamedzení dvojitého zdanenia v odbore daní z príjmov a z majetku. Zákon stanovuje, že daňovému subjektu možno vyrubiť daň alebo dodatočne vyrubiť daň najneskôr do 10 rokov od skončenia zdaňovacieho obdobia (u obdobia, v ktorom vznikla povinnosť podať daňové priznanie alebo hlásenie). Platí to aj pre prípady, ak daň má byť nižšia. V uvedených prípadoch sa teda postupuje z hľadiska lehôt odlišne a päťročná lehota neplatí⁵.

ZÁVEROM

V prípade, ak v Slovenskej republike nepríde k zníženiu sadzieb daní z príjmov, v blízkej budúcnosti v oblasti zdaňovania príjmov budeme pociťovať kon-

kurenčnú nevýhodu voči iným transformujúcim sa krajinám. Vysoké sadzby daní z príjmov pôsobia demotivačne na ekonomické aktivity a vedú k prelievaniu ziskov do krajín s nižším zdanením. Pri súčasnej vysokej a stále rastúcej miere prerozdelenia hrubého domáceho produktu cez verejné financie, považujeme za nevhodné orientovať daňový systém na zdaňovanie majetku. Majetkové dane sú **najnespravodlivejšími daňami** – ide o niekoľkonásobné zdanenie, pretože majetková daň postihuje majetok nadobudnutý zo zdanených príjmov zdanený pri nadobudnutí nepriamymi daňami. Majetkové dane spôsobujú únik úspor a kapitálu do krajín s nižším, resp. nulovým zdanením majetku, čo nemôže byť v záujme krajiny s podkaptalizovanou ekonomikou ako je naša.

SUMMARY

In the Slovak Republic on the date of 30 September 2001 a compulsory disclosure of natural and artificial persons is being served to the tax administrator. It is a ground for the tax administrator by tax control to compare whether proprietorial increments has been purchased from assessed incomes. For the first time in the Slovak Republic the natural and artificial persons have been obliged to liquidate. The basis for the taxpayer is the state of his property on the date of 1 January 2001. From the proprietorial increments where the taxation has been disproved, the tax administrator will assess a tax of 42 % of tax on earnings.

⁵ PAULIČKOVÁ, A.: Priame dane v Slovenskej republike. Eurounion, s.r.o., Bratislava 2001.

⁶ PAULIČKOVÁ, A.: Zákon o daniach z príjmov od 1. 1. 2001 komentár. Eurounion, Bratislava 2001.

⁷ PAULIČKOVÁ, A.: Správa daní a daňové konanie s komentárom. Eurounion, Bratislava 2000.

Poznámka autora: Príspevok bol spracovaný v mesiaci júni 2001 a Ministerstvo financií SR v tejto súvislosti vydalo opatrenie č. 10433/2001-71 zo dňa 12. júla 2001 na zamedzenie nezrovnalostí vzniknutých z uplatňovania § 40 zákona SNR č. 511/1992 Zb. o správe daní a poplatkov a o zmenách v sústave územných finančných orgánov v znení neskorších predpisov a § 3 ods. 2 a § 13 ods. 4 zákona č. 366/1999 Z.z. o daniach z príjmov v znení zákona č. 466/2000 Z.z. Vyplýva z neho, že podávanie majetkových priznaní právnickými osobami a fyzickými osobami sa v tomto roku odkladá. Opatrenie bude uverejnené vo Finančnom spravodajcovi č. 13/2001 a aby malo všeobecne záväznú platnosť, bude oznámenie o jeho vydaní publikované v Zbierke zákonov. O novom termíne a spôsobe podávania majetkového priznania bude ministerstvo financií informovať verejnosť po schválení zákona, ktorým sa bude novelizovať citovaný zákon o správe daní a poplatkov.